

NURCAN BAYSAL • Ezidiler: 73. Ferman

© 2016 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
2016-2024, İstanbul (5 baskı)

İletişim Yayınları 2257 • Bugünün Kitapları 195
ISBN-13: 978-975-05-3940-4

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2026, Ankara

EDİTÖR Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Kemal Vural Tarlan

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ İsmet Melenagzi

BASKI ve *CİLT* Vadi Grafik · SERTİFİKA NO. 47479

İvedik Organize Sanayi, 1420 Caddesi, No. 58/1
Yenimahalle 06378 Ankara, Tel: 312.395 85 71

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NURCAN BAYSAL

Ezidiler: 73. Ferman

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ YENİ BASIM

NURCAN BAYSAL insan hakları savunucusu, gazeteci ve yazardır. Diyarbakır'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Diyarbakır'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde lisansını, Bilkent Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamladı. Uzun yıllar başta Birleşmiş Milletler olmak üzere farklı kurum ve sivil toplum örgütleri bünyesinde yoksullukla mücadele ve kalkınma programları yönetti. 2013 yılından beri ulusal ve uluslararası gazete ve dergilerde düzenli olarak Kürt sorunu, insan hakları, savaş, mültecilik, yoksulluk, kalkınma gibi konularda yazıyor.

O GÜN, Kürdistan'da Sivil Hayat, Ezidiler:73.Ferman, O SESLER, YOK ZAMANI, GERİDE KALANLAR-Türkiye'nin Gömülü Sorunu ve Mayın Mağdurlarının Hikayeleri isimli Türkçe kitapları Türkiye'de, *O Sesler (Those Voices)* kitabı Berlin merkezli 60pages Yayınevi tarafından İngilizce olarak Berlin'de yayımlanmıştır. 2025 yılı başında *WE EXIST - Being Kurdish in Turkey* isimli bir İngilizce kitabı daha yayımlanmıştır.

Kadın hareketi ve barış hareketinin aktif bir üyesi olarak çeşitli sivil toplum örgütlerinin ve sivil inisiyatiflerin kuruluşunda rol alan Nurcan Baysal, yoksulluk ve kalkınma alanındaki çalışmalarından dolayı 2010 yılında İsviçre merkezli Dünya Kadın Zirvesi'nin dünya ödülünü almış, 2012 yılında Sabancı Vakfı tarafından Türkiye'nin Fark Yaratıcılarından biri olarak seçilmiştir. Baysal, insan hakları ve gazetecilik alanındaki çalışmalarından dolayı 2017 yılında İtalya Kadın Gazeteciler Birliği tarafından "Cesur Kadın Gazeteciler Ödülü"ne layık görüldü. 2018 yılında Front Line Defenders Risk Altındaki İnsan Hakları Savunucuları Dünya Ödülü'nü, 2020 yılında DW Uluslararası İfade Özgürlüğü Ödülü'nü aldı.

Nurcan Baysal, İngiltere PEN onur üyesidir ve halen *Gazete Oksijen*'de yazmaktadır.

*IŞID'in elinde esir olarak tutulan kadınlara
ve 73. Ferman'a karşı durmuş
cesur ve onurlu insanlara...*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	11
SUNUŞ	13
7 MELEĞE SAYGI...	23
İKİNCİ BASIMA ÖNSÖZ.....	25
ÖNSÖZ • AZAD BARIŞ.....	33
BİRİNCİ BÖLÜM	
73. FERMAN	43
Güneşin çocukları.....	45
<i>Fermanlar: "Felce uğramak"</i>	49
<i>73. Ferman öncesi</i>	54
İlk şok, ilk karşılaşma.....	56
<i>Ezidiler "La ilahe illallah" denerek katlediliyor</i>	58
İlk aylar, Güney Kürdistan.....	64
<i>"Bizi sadece IŞİD değil, komşularımız katletti"</i>	65
<i>Duhok: Bir yanımız ölüm diğer yanımız lüks!</i>	71

İlk aylar, bölge kampları.....	75
"Artık ev yok, bahçe yok; evlerimizi yaktılar, nasıl gideceğiz?"	78
"Kürtler bize sahip çıktı. Ölürsek de beraber öleceğiz"	80

İKİNCİ BÖLÜM

EZİDİLERDE DEĞİŞİM DÖNÜŞÜM	83
<i>Bölgede seferberlik var!</i>	83
Kamplarda sorunlar başlıyor!	85
"O kast sistemini yıkıp, onları devrimci düşüncelerle donatacağız"	87
<i>Kobani olayları ve yeni sorgulamalar</i>	94
<i>Kış geliyor!</i>	99
<i>Türkiye, gelen Ezidilere neden bakmıyor?</i>	102
"Sağlık hizmetini devlet şantaj olarak kullanıyor"	105
"Şengal Şengala me ye, Apo serokê me ye!"	110
<i>Avrupa hayalleri çöküyor mu?</i>	113

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EZİDİLERİN KALBI LALEŞ'E YOLCULUK	119
Kayıp kadınların izinde, Baadre	122
Ezidilik: "İnsanlığın çıkışı ezidilikle başlar"	127
<i>Koço köyünde toplu katliam</i>	134
" Ailemden 27 kişiyi öldürenlerle bir arada artık nasıl yaşayacağım?"	140
"3 DAİŞ'li birden tecavüz ediyordu, beni mahkemeye çıkarın anlatayım ki dünya utansın!"	142
Heviya Xwedê	147
" Asıl büyük şey arkada kaldı. Bunu unutma, unutturma!"	149
ÇERÇEVE: VAHŞETİN TEKNOLOJİSİ	153
"Hiçbir ferman bu kadar ağır olmadı!"	156
Ezidilerin kalbi Laleş'e yolculuk	160
Laleş: Lal ve sağır ol!	163

Erbil'e yolculuk	171
<i>Erbil'de de hüzn var</i>	172
<i>Kürtler için savaş değil birlik günü!</i>	175
<i>Kayıp Kadınlar Komisyonu</i>	176

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EZİDİ KADINLARIN TANIKLIĞI	181
Diyarbakır Fidanlık Kampı	183
<i>"Bu 'eski' ben"</i>	184
<i>"Bu yıldız Apo'dur!"</i>	189
<i>"Düşmanımız bizim içimizdeydi"</i>	190
<i>Caillou mutlulukla kollarını açmış koşuyor!</i>	195
<i>"Çocuklarımı kurtaran bu yiğit kimdir diye sordum. Apo'nun askerleridir dediler"</i>	201
<i>Titreyen kadın ve 15 yıl beklediği kayıp bebeği</i>	202
<i>"Ezidi kadınlar için DAİŞ'ten kurtulmak da ölümdür"</i>	206
<i>Ezidi kadınlar ipleri, tüyleri, kilimleri yoluyor</i>	209
Batman Ezidi Kampı	211
<i>Diğerinin kimliği</i>	213
<i>"Şengal güzeldir!"</i>	215
<i>"Şereflerine bir şey yapmadılarsa, biz kızları kabul ediyoruz"</i>	219
<i>"Bütün yaşamımız bu çadırın içindedir"</i>	224
Şırnak Ezidi Kampı	228
<i>"Şengal kurtuluncaya kadar düğün yapmayacağım"</i>	230
<i>"Laleş'in kokusu sendedir, biz artık göremeyeceğiz"</i>	239
<i>"Eğer dönersek bir sonraki fermanımızı da yazmış oluruz"</i>	243
<i>Şırnak, Pepule Çay Bahçesi</i>	256
<i>Nusaybin: Hep yastayız!</i>	257
Midyat-Bacin köyü	260
<i>"Şengal Dağı hep olacak"</i>	261

SON YERİNE...	273
"Ya Avrupa ya ölüm!".....	274
Kamplarda gıda sıkıntıları başlıyor!.....	280
Uluslararası toplum Ezidileri kaderlerine mi terk etti?.....	281
Diğer gelişmeler.....	284
Kayıp kadınlar... ..	285
73. Ferman'dan 1 yıl sonra.....	286
KAYNAKÇA	291

TEŞEKKÜR

Ezidilerin yaşadığı bu son fermana ilişkin bir kitap yazmaya beni Ezidi Kültür Vakfı'nın Başkanı sevgili dostum Azad Barış ikna etti. Sadece ikna etmekle kalmadı, tüm bu süreçte Ezidilerin ruh dünyasını anlamam için bana sabırla yardımcı oldu. Kitapta yazdığım her bir kelimeyi tek tek okuyarak, yazdıklarımın Ezidilerin ruh dünyası ve pratiği ile örtüşüp örtüşmediğine baktı. Azad'ın bu desteği olmasaydı bu kadar çok bilgi kirliliğinin olduğu bir alanda yazmaya cesaret edemeyebilirdim. Azad bununla da kalmadı, Taus-i Melek'in bu mazlum halkını daha iyi anlamam için kimi zaman bana şiirlerini okudu, kimi zaman hikâye ve masallarını anlattı. Ezidilerin “hakikatini” anlamama yardımcı oldu. Ona minnettarım.

Kitaba emeği geçen bir diğer kişi Berivan Alagöz. Kitap için Ezidi kadınlarla kamplarda yaptığım söyleşilerde Berivan bana tercümanlık yapmanın yanı sıra, söyleşilerin deşifresini de büyük bir titizlikle yaptı. Gelek Spas! Kitabın yazımı boyunca sevgili Şemsa Özar her zamanki destek ve motivasyonu yanımda oldu. Kitabı gözden geçirdi ve önerileriyle zenginleştirdi. Teşekkür ederim.

Dostum Nevin İl, Baadre-Laleş seyahatini organize etmenin yanı sıra, IŞİD'in elindeki kadınlarla ilgili yaptığım çalışmalarında yanımda oldu. Mir Amer ve ailesi bize Baadre'de evlerini açtılar, IŞİD'in elinden kurtarılan kadınlarla görüşme ayarladılar. Diyarbakır, Batman, Şırnak kamp çalışanları Ezidi kadınlarla kamplarda yaptığım görüşmeleri ayarladılar. Midyat Bacin köyü görüşmesini sevgili dostum Bethnahrin Asuri Keldani Süryani Arami Birliği Derneği'nin kurucusu Yaşar Kaygısız ayarladı. Hepsine teşekkürler.

10 yıl sonra bu kitabın güncellenerek yayınlanmasını tekrar sağladığı için İletişim Yayınevi, sevgili Tanıl Bora ve yayınevinin emekçilerine teşekkür ederim. Sevim Erdoğan kitabın editörlüğünü büyük bir titizlikle yaptı, çok teşekkür ederim.

İlwin, Alawi, Seydo, Xıdır, Veysel, Hüseyin, Vahide, Leyla, Nesrin, Jacklin, Sabiha, Dilvi, Nadya, Amar, Naime, Eide, Sevi, Nahiva, Şehnaz, Edibe, Gule, Muhbet, Pari... Benimle görüşme yapmayı kabul ederek, tanıklık ettikleri vahşeti, katliamı paylaştılar. Taus-i Melek ji we razi be!

Unutma, unutturma!